

Et historisk brev - den japansk-russiske krig 1904

På den nyligt afholdte Stampex frimærkemesse i London faldt mit øje hos en frimærkehandler på det brev, der er afbildet her. Det var sat op på en planche med teksten: ”An envelope sent by the Dowager Empress Marie Feodorovna 1847-1928 to her sister Queen Alexandra in 1904”.

Brevet var interessant af flere grunde.

Det var for det første sendt til den engelske dronning, og royale breve er altid interessante. Det var for det andet et anbefalet brev sendt fra København og med en forholdsvis iøjnefaldende frankering: 3 stk. 15 på 24 øre provisorie samt et 10 øres våbentype, i alt 55 øres frankering. Brevet har altså vejet mellem 15 og 30 gram = 40 øre, og hvis vi lægger anbefalingsgebyret på 15 øre til, har vi den samlede porto på 55 øre.

Et medlem af det danske kongehus ville i øvrigt ikke skulle putte frimærker på konvolutten.

For det tredje er det et sørbrev med den typiske sorte kant på forsiden og sort kryds på bagsiden.

For det fjerde er brevet på bagsiden forsynet med sort laksegl – endnu en understregning af, at det er et sørbrev, og det er så forsynet med et dobbelt våbenskjold: den russiske ørn og de tre danske løver – det er ganske givet enkekejserinde Marie Feodorovnas segl.

For det fjerde har det efter oplysning af Arne Fredens vist sig at det er en meget tidlig anvendelse af 15 på 24 øre provisoriet. 21. oktober 1904 er vist nok først kendte dato for anvendelsen af mærket

Brevet blev indlemmet i samlingen for et fornuftigt beløb, og det er så nu her bagefter, at spørgsmålet rejser sig: hvorfor sender enkekejserinde Marie (Dagmar) et sørbrev i oktober 1904 til sin søster den engelske dronning?

Anbefalet sørbrev sendt 23.10.1904 om eftermiddagen fra København til Dronningen i England

Jeg mener at have fundet svaret, men først er det måske på vigtigt at få persongalleriet på plads.

Historisk baggrund

Enkekejserinden var, som I sikkert alle ved, datter af Kong Christian IX af Danmark og Dronning Louise. Hun blev født 26. november 1847. Hun var det fjerde barn ud af en familie på 6 børn, og hun var især nært knyttet til sin storesøster Alexandra, som var tre år ældre.

Alexandra blev i 1863 gift med Prins Albert Edward, som senere blev Kong Edward VII af England. I 1864 blev Dagmar forlovet med den russiske tronarving, Storhertug Nicholas Alexandrovich. Han døde imidlertid året efter, og i 1866 blev Dagmar forlovet med Nicholas yngre bror, Storhertug Alexander. Samme år i november blev de gift.

Dagmar skiftede navn, da hun flyttede til Rusland, og blev nu kaldt Marie Feodorovna. Zar Alexander II blev i 1881 udsat for et attentat, som han døde af, og Storhertug Alexander blev udråbt til Zar Alexander III. Han regerede i perioden 1881-1894.

I 1894 blev Dagmar/Marie Feodorovna således enkekejserinde eller enkezarina eller Dowager Empress, som englænderne siger. Hun mistede gradvist indflydelse på sin søn Zar Nicholas II, men det er en anden historie.

I 1919 blev hun reddet af et britisk krigskib fra Krimhalvøen og boede en kort overgang hos sin søster, Alexandra, som nu var blevet enkedronning. Hun flyttede som bekendt tilbage til Danmark og boede indtil sin død i 1928 i Hvidøre, nord for København. Hvidøre var en ejendom, hun havde købt i

1906 sammen med sin søster Alexandra efter Kong Christian IXs død, for at de kunne have et hjem i Danmark.

Hun blev i første omgang begravet i Roskilde Domkirke, men blev som bekendt under stor mediebevågenhed genbegravet i Rusland i Sankt Petersborg i september 2006. Det var der, hvor en ung dansk diplomat på grund af menneskemængden faldt i graven.

Sørgbrevet

Men tilbage til brevet. Enkekejserinde Marie Feodorovna har åbenbart været på besøg i København i oktober 1904. Men hvorfor sender hun et sørgbrev til sin søster – en forholdsvis dramatisk ting? Et dødsfald i den nærmeste familie ville man vel på dette tidspunkt sende et telegram om? Jeg har ledt højt og lavt, og jeg kan ikke finde noget eksempel på, at et medlem af de kongelige familier på dette tidspunkt er afgået ved døden, hverken i Danmark, i England eller i Rusland.

Brevet er sendt d. 23. oktober 1904 om eftermiddagen og ved konsekvent søgning på nettet fandt jeg frem til, at der den 21. oktober 1904 foregik forholdsvis dramatiske ting i Nordsøen.

Dogger Banke hændelsen

Rusland var på dette tidspunkt i krig med Japan - den såkaldte russisk-japanske krig.

Russiske krigskibe befandt sig i Nordsøen på vej til det Fjerne Østen. Sømandene var nervøse, og der havde været rapporter om tilstedeværelsen af japanske torpedobåde i området. De viste sig at være for-

Brevets bagside med det sorte laksegl. Brevet er ankomststemplet 25. oktober 1904 med 2 forskellige „Registered“ stempler

Lakseglet på bagsiden i nærbillede - den russiske orn til venstre og de tre danske løver til højre. Jeg er ikke nogen ekspert i heraldik. Hvis jeg derfor har taget fuldstændigt fejl, vil jeg naturligvis gerne oplyses derom

kerte. Min kilde er Wikipedia om "Dogger Bank Incident", og den fortæller malerisk om en fordrukken kaptajn ombord på et forsyningskib "Kamtchatka", som var det sidste skib i konvojen. Kaptajnen anså i sin tågede tilstand et forbigående svensk skib for en japansk torpedobåd og meldte over radioen, at han blev angrebet. Dette forstærkede uroen. Senere om natten fik de russiske flådeofficere i konvojen øje på en gruppe britiske fisketrawlere. De misforstod deres signaler og klassificerede dem som japanske torpedobåde og åbnede derfor ild mod dem. Den britiske trawler "Crane" sank, og 2 britiske fiskere mistede livet. På de andre både blev 6 britiske fiskere såret og en døde senere af sine kvæstelser. I det almindelige kaos begyndte de russiske skibe at skyde på hinanden. Da krydseren Aurora, som endnu ikke var involveret i kampene, nærmede sig, blev skibet antaget for at være et japansk krigsskib og bombarderet. Skibet blev lettere skadet og en sømand mistede livet. En præst på en anden russisk krydser blev fanget i krydsild og blev også dræbt. Det kunne være gået meget værre, dog var det russiske artilleri af ret dårlig kvalitet: et krigsskib affyrede således 500 skud uden at ramme noget som helst.

Hændelsen udløste en meget alvorlig diplomatisk konflikt mellem Rusland og Storbritannien, som især

var farlig, fordi Storbritannien på dette tidspunkt havde indgået en alliance med Japan. Affæren blev løst med diplomatiske midler. Den russiske flåde blev skygget på sin vej til Biscayen af den engelske flåde, og russerne oprettede en særlig fond på 66.000 £ til de engelske fiskere som kompensation. Den russiske regering indvilgede i at undersøge hændelsen og stille de ansvarlige officerere til regnskab.

Konklusion

Det er min påstand, at det som enkekejserinde Marie Feodorovna sørger over i sit brev til sin søster dronning Alexandra af England, netop er de britiske fiskere, og at brevet er en mere stilfærdig del af den diplomatiske aktivitet mellem Rusland og England i anledning af "Dogger Banke-hændelsen".

Det er selvfølgelig spekulationer, når brevet indhold ikke er kendt. Det kan jo også godt være, at brevet bare er et personligt brev mellem to søstre.

Det ydre tegn - sørgebrevet og det sorte laksegel er derimod en klar tilkendegivelse af officiel sorg, og er efter min mening ikke til at tage fejl af. Selv om det er en korrespondance mellem to søstre var Storbritannien og Rusland på krigskurs, og selv små tegn var vigtige i diplomatiet for at skabe løsninger.